

Handwritten text on a small label above the portrait of the man with a mustache.

Handwritten text on a small label above the portrait of the man with a beard.

Handwritten text on a small label above the portrait of the man in a suit.

RAPPORT
**Fra asken
til internett**

1. Måsøy Museum

FORORD

Fra asken til Internett var tittelen på det store fotobevaringsprosjektet som Finnmark fylkeskommune, museene og historielagene gjennomførte. Gjennom prosjektet har vi sikret en del av vår felles kulturarv for framtidige generasjoner, samtidig som vi har gjort skjulte skatter tilgjengelig for et bredt publikum. Rapporten redegjør for prosjektets mål og resultater.

Fylkesbiblioteket v/avd. Finmarksbiblioteket har vært en bærebjelke i prosjektet gjennom å stille sin fotograf Hannele Pappila til disposisjon som prosjektleder, og som fortjener en stor takk for innsatsen. Våre øvrige samarbeidsinstitusjoner, Nasjonalbiblioteket i Mo i Rana, museene og historielagene i Finnmark skal også ha takk for et godt og positivt samarbeid.

Uten en finansiell støtte fra Norsk kulturråd hadde ikke prosjektet vært mulig, og vi vil rette en takk til dem for pengene.

På vegne av styringsgruppen

Reidun L. Andreassen
fylkeskonservator

INNHOOLD

1. INNLEDNING	5
Bakgrunn og prosjektets mandat	5
Organisering og gjennomføring av planen	6
Samarbeidspartnere og ansvarsområder	7
Finansiering	9
2. DET PRAKTISKE ARBEIDET	11
Forberedende arbeid	11
Innsamling	11
Reiser	13
Avfotografering	15
Digitalisering	16
Arbeid utført av institusjonene	17
3. RESULTATER	19

Samarbeidsprosjekt mellom
Finnmark fylkeskommune,
Finnmark Museumsråd,
Finnmark Historielag
og Nasjonalbiblioteket – avd. Rana

September 2003

2. Fylkeskonservatoren i Finnmark

3. Vardø museene

*4. Várjjat Sámi Musea/
Varanger Samiske Museum*

5. Porsanger Museum

1. INNLEDNING

Bakgrunn og prosjektets mandat

Mye av det originale fotomaterialet som var produsert og befant seg i Finnmark gikk tapt som følge av andre verdenskrig. Likevel finnes det blant mange institusjoner og private samlere i Finnmark et unikt og interessant fotomateriale. En del av dette materialet er bilder som "overlevde" krigen og nedbrenningen av fylket, en del er kommet tilbake. De eldste bildene kan dateres til 1850-tallet. Fra 1860-tallet ble fotografering mer vanlig i Finnmark og på 1890-tallet hadde mange dyktige fotografer sitt virke i landets nordligste del. Fotografiene produsert av disse fotografene er en viktig del av Finnmarks visuelle arv, og viser hvordan fylket så ut før krigsødeleggelsene. Museene, historielagene og private samlere i Finnmark har i mange år aktivt samlet fotografier fra førkrigstiden.

Med opprettelsen av fylkesfotografstillingen på midten av 1980-tallet fikk fotobeveringsarbeidet i fylket fart. Selv om nivået på bevaringsarbeidet i de enkelte institusjonene har økt hele tiden var oppbevaring av fotografier i museene, bibliotekene og andre institusjoner på et meget varierende nivå på slutten av 1990-tallet. En del av samlingene var velorganiserte der bildene var tilvekstført, korrekt pakket inn i syrefrie konvolutter, delvis dataregistrert og lagret i brannsikre skap. Men alt for mange samlinger var kun delvis organisert etter varierende metoder hvor ikke alle var like godt egnet til bevaring av fotografier. En del originalbilder var for eksempel godt teipet på kartong, puttet inn i plastlommer og arkivert i mapper som publikum kunne bla i. En del av samlingene lå dessuten ennå i pappesker. Kun en institusjon i fylket hadde et klimateknisk rom, men dette ble brukt til lagringsplass for helt andre formål enn eldre fotografier. Den største bildesamlingen i fylket - Finnmarksbibliotekets samling - var på grunn av dårlige oppbevaringslokaler truet av muggsopp.

Selv om museene fant det både interessant og viktig å jobbe med bildesamlingene sine, manglet de den nødvendige kunnskapen og ofte også de midlene som trengtes til arbeidet. Mye av arbeidet var utført av folk som var ansatt på forskjellige midler for kortere perioder. Dette førte til at bildene i de enkelte arkivene var katalogisert og registrert med forskjellige metoder som ikke fungerte bra sammen. I tillegg manglet museene fotokunnskaper i den grad at institusjonene selv ikke kunne reprodusere bilder for publikum eller til eget behov. Originalbildene ble sendt til tilfeldige fotolaboratorier for reproduksjon med varierende resultat. Ressursmangel kunne for eksempel føre til at man hengte originalbilder på veggen på sommerutstillingene, i de verste tilfellene festet med tegnestifter. Bildesamlingene var utsatt for unødvendig slitasje og en for tidlig nedbryting på grunn av ressursmangel både i de enkelte institusjonene og på fylkesnivå.

Finnmark er et geografisk sett stort fylke med et lite og dyrt kommunikasjonsnett mellom øst og vest og mellom kyst- og innlandsområdene. Avstandene er lange og institusjonene med bildesamlinger er spredt

over hele fylket. Med de årlige midlene fylkesfotografen har til rådighet, ville jobben med å løfte bevaringsarbeidet i de enkelte institusjonene til et forsvarlig nivå tatt flere tiår.

Høsten 1998 hadde Finnmark fylkeskommune (FFK) satt av midler til et udefinert fellesprosjekt for museene i Finnmark. Fylkeskonservator Reidun Laura Andreassen tok kontakt med Finmarksbiblioteket og fylkesfotografen og forela noen idéer hun hadde for å satse på bevaringen av fylkets bildesamlinger. Dette resulterte i at fylkesfotografen begynte å planlegge prosjektet i samarbeid med representanter fra fylkeskonservatorens kontor og museene.

Prosjektet satte seg følgende mål:

- Organisere samlingene på en forsvarlig måte i alle institusjoner
- Øke kunnskapen om fotobevaring i de enkelte institusjonene til et tilfredsstillende nivå
- Sikkerhetskopiere det eldste fotomaterialet for ettertiden
- Gjøre materialet lettere tilgjengelig både for institusjonene og publikum ved å digitalisere samlingene og brenne dem på CD-plater
- Gjøre et utvalg av bildene tilgjengelig på Internett

For å nå disse fem målene måtte prosjektet for det første søke eksterne midler og for det andre ha en samarbeidspartner med kunnskap om sikkerhetskopiering og digitalisering. Denne samarbeidspartneren ble Nasjonalbiblioteket avdeling Rana (NBR). Videre forutsatte prosjektet at både museene, historielagene og andre institusjoner med bildesamlinger deltok aktivt. Etter flere møter med alle aktuelle parter - og flere søknader om midler - startet prosjektet opp høsten 1999.

Prosjektet ble på bakgrunn av at hele Finnmark mer eller mindre var brent etter den andre verdenskrig gitt navnet «Fra asken til Internett – fotobevaring i Finnmark».

Organisering og gjennomføring

I et møte den 12.1.1999 opprettet FFK en styringsgruppe og en arbeids- og referansegruppe for prosjektet.

STYRINGSGRUPPE:

Fylkeskonservator Reidun Laura Andreassen, leder
Fylkesbiblioteksjef Sissel Grønli Jakola
Konservator Kjersti Schanche, Finnmark Museumsråd
Leder i Finnmark Historielag, Per Arnesen
Sekretær: Eirin Basma Finseth, fylkeskulturetaten

ARBEIDS- OG REFERANSEGRUPPE:

Hannele Pappila, prosjektleder
Martha Birkeland, for Finmarksbiblioteket
Eirin Basma Finseth, for fylkeskulturetaten
Sigrid Skarstein, for Finnmark Museumsråd

Referansegruppens mandat var å forberede saker for styringsgruppen, skrive søknader og hjelpe til med praktiske og faglige spørsmål. Denne gruppen sto også for planleggingen av prosjektet. Fylkesfotograf Hannele Pappila ble ansatt i full stilling i prosjektet. I tillegg jobbet vikarierende fylkesfotograf med 50% stilling i prosjektet som Finmarksbibliotekets egenandel. Finmarksbibliotekets bibliotekar bidro med 25% av sin stilling. Prosjektet engasjerte to finske fotostudenter fra Kunstindustrihøyskolen i Helsingfors som praktikanter i prosjektet sommeren 2001, den ene også i 2002. I tillegg har flere av fylkesbibliotekets ansatte i perioder bidratt med å tilvektstføre innkomne samlinger og sette bilder i syrefrie konvolutter.

Det praktiske arbeidet ble utført ved prosjektkontoret i Vadsø.

Samarbeidspartnere og ansvarsområder

«Fra asken til Internett» var et samarbeidsprosjekt mellom Finnmark fylkeskommune, Finnmark Museumsråd, Finnmark Historielag og Nasjonalbiblioteket – avdelig Rana (NBR).

FFK sto for planlegging, organisering og gjennomføring av prosjektet, samt tilrettelegging og anskaffelse av de økonomiske forutsetningene. Finnmark Museumsråd og Finnmark Historielag har bidratt med å tilrettelegge kommunikasjon mellom prosjektkontoret og institusjonene/private samlere.

NBR sto for utlån av reprojamera og hadde ansvar for fremkalling, kvalitetskontroll og oppbevaring av masterfilmene. NBR har videre ansvar for innsamling av registrert datainformasjon knyttet til masterfilmene, og for presentasjon av deler av samlingene på Galleri Nor. I tillegg har NBR bistått med faglig kompetanse under prosjektperioden.

De viktigste aktørene i prosjektet har allikevel vært de institusjonene og instansene, - museer, bibliotek, historielag og private samlere - som har deltatt i prosjektet med bildesamlinger. Disse har stått for innsamling og organisering av samlingene, tilvektstføring og dataregistrering av materialet, samt bistått i utvelgelse og tilrettelegging. Tilbakeføringen av bildematerialet som prosjektet behandlet har også vært aktørenes oppgave. Aktørene skal selv aktivt delta i utvelgelsen av de bildene som blir presentert på GalleriNor, samt ta ansvar for at rettighetsspørsmål ved publisering av bildene på nettpresentasjon blir oppfylt.

FØLGENDE INSTITUSJONER HAR DELTATT I PROSJEKTET:

Alta Museum
Berlevåg Havnemuseum
Båtsfjord bibliotek
Deanu Musea/Tana Museum
Finmarksbiblioteket
Fylkeskonservator i Finnmark
Gamvik Museum 71°N
Gjenreisningsmuseet for Finnmark og Nord-Troms
Guovdageaidnu Gili_illju/Kautokeino Bygdetun
Hammerfest Historielag

6. Berlevåg Havnemuseum

7. Fylkeskonservatoren i Finnmark

8. Várjjat Sámi Musea/Varanger Samiske Museum

9. Fylkeskonservatoren i Finnmark

Kvalsund bibliotek
 Måsøy Museum
 Nordkappmuseet
 Porsanger Museum
 Sør-Varanger Museum – Grenselandsmuseet
 Ulf Jacobsen samling, en privat samling
 Vadsø Museum Ruija Kvenmuseum
 Vardømusene
 Várjjat Sámi Musea/ Varanger Samiske Museum

Finansiering

Prosjektet har fått støtte fra

- Finnmark fylkeskommune
- Norsk Kulturråd
- Kulturnett Norge

	<i>første driftsår 01.09.1999- 31.08.2000</i>	<i>andre driftsår 01.09.2000- 31.08.2001</i>	<i>tredje driftsår 01.09.2001- 31.08.2002</i>
Finnmark fylkeskommune	360 000,00	250 000,00	350 000,00
Norsk Kulturråd	300 000,00	250 000,00	200 000,00
Kulturnett Norge		140 000,00	
Ref. reiseutgifter Staten			21 295,00
totalt	660 000,00	640 000,00	571 295,00

NBR har finansiert masterfilmene, samt framkallingen og kvalitetskontrollen av disse. Deler av bildesamlingene skal presenteres i NBRs bildebase GalleriNor. NBR står for kostnadene med dette arbeidet, samt kostnadene ved innsamling av dataregistreringer knyttet til bildene som presenteres både på masterfilm og GalleriNor.

I tillegg bidro de enkelte eierne av bildesamlingene, som museer, bibliotek og historielag, med en betydelig egenandel i form av organisering, registrering og emballering av bildesamlingene. En del av institusjonene har også investert i brannsikre skap, PC, registreringsprogrammet WinRegimus og kurs i dataregistrering som følge av deltagelse i prosjektet.

10. Hammerfest Historielag

11. Guovdageainnu Gilisilju/Kautokeino Bygdetun

12. Gamvik Museum

13. Alta Museum

2. DET PRAKTISKE ARBEIDET

Forberedende arbeid

I planleggingsfasen sendte fylkesfotografen ut en spørreundersøkelse for å kartlegger hvilke typer bilder institusjonene hadde i samlingene sine, og hvor omfattende samlingene var. Resultatet av undersøkelsen viste at det ikke var mulig å fastsette noe eksakt tall for fotografier i institusjonenes eie i Finnmark. Mange av institusjonene hadde problemer med å definere hvilken type materiale samlingene bestod av. For eksempel viste det seg at de hadde problemer med å sortere ut originalprint fra reprodusjoner eller tidsfeste materialet. Derfor ble resultatet av undersøkelsen noe misvisende og overfladisk. På basis av undersøkelsen antok prosjektleder at antall originalt fotomateriale datert mellom 1850-1950 hadde vært noe høyere enn det i prosjektets løp viste seg å være.

Fylkesfotografen startet opp med 50%-stilling fra 01.08.99 for å jobbe med planleggingen av prosjektet og utarbeidelse av en handlingsplan. Nødvendig forarbeid i forbindelse med kontorlokaler, møbler, utstyr m.m. ble også utført i denne forberedende fasen av prosjektet. Det ble leid kontorer eksternt og investert i datautstyr, lysbord og annet nødvendig fototeknisk utstyr. I tillegg investerte man i 2 brannsikre skap for oppbevaring av samlinger under behandling.

Fylkesfotografen fikk opplæring i bruk av NBRs reprodusjonskamera i Mo i Rana. Det spesialbygde reprodusjonskameraet ble fraktet til Vadsø og montert på plass.

Selve prosjektet startet 1. september 1999.

Innsamling

Prosjektleder besøkte personlig de enkelte aktørene og gikk gjennom hele bildesamlingen sammen med personalet/eiere av materialet. Bildene som ble valgt ut til videre behandling i prosjektet ble plukket ut, tilvektstført der dette ikke var gjort tidligere, og klargjort for transport. Frakt med privatbil ble prioritert. I mange tilfeller kjørte prosjektleder rundt i kommunene og fraktet bildene selv til eller fra prosjektkontoret. Bildene kunne også fraktes med kurér, noen mindre samlinger ble sendt med flypost, noen få rekkommandert post og spesialpost på hurtigruten. Ingen samlinger gikk tapt under transport.

I utvelgelsen ble bildematerialet produsert mellom 1850 og 1950 prioritert slik.

1. *Eldre positivmateriale fra 1800-tallet og fra begynnelsen av 1900.* Disse bildene sto i størst fare for nedbryting. En del var allerede så mye bleknet at det ikke lot seg gjøre å avfotografere med godt resultat. Digitalisering av disse bildene ga derimot betydelig bedre resultater.
2. *Glassplater fra samme periode.* Glassplater har bedre holdbarhet enn eldre positivmateriale, men er på grunn av materialets art svært vanskelig å ta i aktivt bruk av eierinstitusjonene.
3. *Positiver og forskjellige typer negativer fra 1920 til 1940 tallet.* Mange interessante negativsamlinger fra denne perioden lå ubrukt og uorganisert i pappesker. En del negativer hadde blitt påført betydelige skader pga. for dårlig lagring. Positivmateriale fra samme periode var ofte limt med forskjellige type lim i album. I mange tilfeller hadde bildene fått skader av limet og av syren i kartongen.
4. *Positiver og en del negativer fra 1950 og 60 tallet* dersom disse var av spesiell interesse for eierinstitusjonen og/eller publikum.

Prosjektets varighet og ressurser satte klare begrensninger på mengden av fotomaterialet som kunne behandles i løpet av prosjektets gang. Fordi det ikke var opprettet noen prosedyre for avfotografering av fargemateriale på masterfilm, ble kun svarthvit fotomateriale reprofotografert. En del fargebilder ble derimot digitalisert av prosjektet, spesielt når dette var ønsket av eierinstitusjonen.

Alle institusjonene hadde en stor samling av reprodusjoner. Kvaliteten på disse varierte. Originalmaterialet ble sortert ut og lagret separat. Under besøket gikk prosjektleder gjennom bevaringsrutinene i de enkelte institusjonene. De fikk veiledning i grunnleggende basiselementer vedrørende fotobevaring - helt fra tilvekstføring til dataregistrering av materialet - og i rettighetsspørsmål ved bruk av fotografier. Publikasjonen Rettigheter og fotografi utgitt av NMU-fotosekretariatet i 2000, ble delt ut til alle aktørene ved retur av bildesamlinger.

Fordi institusjonene hadde kommet til forskjellige stadier i bevaringsarbeid, måtte prosjektet skreddersy denne første fasen av arbeidet for de fleste aktørene. For eksempel: ved en institusjon måtte personalet tilvekstføre bildesamlingen på nytt fordi den gamle tilvekstføringen var gjort på flere forskjellige måter og derfor ikke hang sammen lenger. Andre museer var derimot kommet ganske langt i prosessen og bildene deres var både tilvekstført, arkivert og delvis ferdig dataregistrert på en tilfredsstillende måte. Der kunne prosjektet bare hente ut de aktuelle bildene til videre behandling.

Den største utfordringen for prosjektet var historielagene og de private samlingene. Her startet fotobeværingsarbeidet helt fra nybegynnerfasen, disse aktørene hadde stor behov for bistand. Prosjektet sorterte, tilvekst- og protokollførte hele originalsamlingen til Hammerfest Historielag og Ulf Jacobsen (UJS-samling). Begge samlingene var henholdsvis store og inneholdt både uorganiserte negativer og positiver samt positiver i flere eksemplarer i forskjellig sammensatte album. Prosjektet nummererte og emballerte hele samlingen til historielaget og mesteparten av UJS-samlingen, samt ga opplæring i behandling og oppbevaring av eldre fotografier. Dette arbeidet var meget ressurskrevende. Arbeidet i historielag og private samlinger er basert på deltagernes/eierens egeninnsats, og tar derfor gjerne lengre tid å gjennomføre.

Prosjektet jobbet med flere samlinger i flere stadier samtidig. Mens innsamling av billedmaterialet i flere

institusjoner var satt i gang, ble andre samlinger klargjort for avfotografering. En tredje samling kunne være under reprofotografering mens den fjerde ble digitalisert og til slutt klargjort for retur til eiere. Prosjektet hadde som mål å gjøre behandlingsprosessen kortest mulig. Behandlingstid varierte fra noen måneder til et år avhengig av samlingens størrelse, art, tilstand og arbeidspress for øvrig i prosjektet. En del av institusjonene sendte fortløpende inn bilder i hele prosjektperioden, deres samlinger hadde derfor en lengre behandlingstid enn samlinger som kom i en forsendelse. Samlinger som bestod av kun positiver hadde kortest behandlingstid og samlinger med varierende materiale fra positiver til forskjellige typer negativer den lengste. Finnmarksbibliotekets samling, som er den største og mest varierende i fylket, ble behandlet fortløpende i alle tre år. Samlingen ble ferdig avfotografert rett før prosjektperiodens slutt høsten 2002 og var også den som ble digitalisert sist.

Reiser

De fleste reisene ble utført med personbil. Prosjektleder deltok på alle reiser. I tillegg deltok Finnmarksbibliotekets bibliotekar Martha Birkeland og vikarierende fylkesfotograf Sonja Siltala på en del av reisene.

Prosjektet besøkte alle institusjonene med bildesamlinger i fylket, samt tre historielag og flere privatpersoner med egne samlinger. Alle de inviterte så nær som Sámiid Vuorká-Dávvirat/ De Samiske Samlinger i Karasjok valgte å delta i prosjektet. En del instanser, som Kokelv Sjøsamiske Museum og Lebesby historielag, viste kun til repropolisamlinger ved prosjektets besøk, og fylte derfor ikke kriteriene for deltagelse i prosjektet.

Reiserute:

<i>første driftsår</i> 01.09.1999- 31.08.2000	<i>andre driftsår</i> 01.09.2000- 31.08.2001	<i>tredje driftsår</i> 01.09.2001- 31.08.2002
Vadsø Museum– Ruija Kvenmuseum	Sør-Varanger Museum	Hammerfest Historielag
Fylkeskonservator i Finnmark	Gjenreisningsmuseet for Finnmark og Nord-Troms	Kvalsund bibliotek
Finnmarksbiblioteket	Båtsfjord bibliotek	Hasvik Historielag
Várjjat Sámi Musea / Varanger Samiske Museum	Porsanger Museum	Ulf Jacobsens samling Deanu Musea/ Tana Museum
Gamvik Museum	Berlevåg Havnemuseum	Lebesby Historielag
Alta Museum	Måsøy Museum	Vardø museene
Nordkappmuseet	Kokelv Sjøsamiske Museum Guovdageaidnu Gili_illju/ Kautokeino Bygdetun	

14. Alta Museum

15. Porsanger Museum

*16. Sør-Varanger Museum –
Grenselandsmuseet*

17. Båtsfjord bibliotek

Avfotografering

Før avfotografering ble bildene klargjort, sortert etter art, - type negativer og type positiver - og etter størrelse for å lette avfotografering. Emballerte bilder ble plukket ut av konvoluttene og re-emballert. Dette arbeidet ble delvis utført av prosjektet, delvis av aktørene selv.

Bilder med flekker av forskjellig type som fett og annet smuss og støv, ble skånsomt rengjort med bomullsklut og trykkluft så langt det lot seg gjøre. Teip og flekker av lim ble også fjernet når dette kunne gjøres uten å skade originalen. En serie med sammenlimte nitratfilmer ble bløtlagt i nøytral vann, forsiktig løst fra hverandre og lufttørket. Noen mer omfattende konserveringstiltak enn overnevnte ble ikke utført av prosjektet.

Alle kabinett- og visittkortene ble tatt ut av albumene. Limte bilder som var løsnet eller lett kunne løses fra albumene ble plukket ut og pakket i syrefrie konvolutter. Bildenes opprinnelig plassering i albumet ble nøye markert både i konvolutten og albumet. Albumene ble returnert til eierinstitusjonen sammen med resten av samlingen. Innrammede fotografier ble tatt ut av rammene og også pakket i konvolutter, større bilder i sammenbrettede syrefrie ark. Rammene ble returnert til eierinstitusjonen med en anbefaling om å innramme en digital print av bildet i stedet for originalen.

Alle negativsamlingene ble pakket i syrefrie konvolutter av prosjektet. Originalemballasje ble markert med tilvekstnumre og returnert til eierinstitusjonen.

Enkeltbildets identifikasjon var hele veien bildets tilvekstnummer. Bildet ble protokollført, dataregistrert, avfotografert og digitalisert med dette nummeret. Ved avfotografering på masterfilm fikk hvert eneste bilde et NBR-nummer i tillegg til institusjonens tilvekstnummer. Bildene ble med dette innlemmet i NBRs samlinger. Både institusjonens og NBRs tilvekstnummer ble avfotografert på selve masterfilmen slik at det er mulig å finne fram til enkeltbildene med begge numre. Bildet kan altså identifiseres med tilvekstnummer både fra masterfilm, CD-plater, institusjonens protokoll og til slutt fra dataregistre i institusjonen og NBR. I tilfeller der bildet ikke var tilvektført av eierinstitusjonen ble dette gjort av prosjektet før bildet ble behandlet videre i prosedyren.

Samlingene ble avfotografert på masterfilm med NBRs mobile reprojekamera. NBR stod for utvelgelse og levering av filmen. I løpet av de to første driftsår ble samlingene avfotografert på Afgapan APX 25 asa 70mm film. Etter at Agfa sluttet å produsere denne filmtypen byttet NBR filmen til Ilford Ortho 50 asa 70mm på sommeren 2001.

Masterfilmen rommer ca 350 bilder. Filmene ble fremkalt av NBR. NBR kvalitetskontrollerte filmen før den ble sendt tilbake til Vadsø for kontroll. I Vadsø ble filmene sjekket mot originalmaterialet, dette for å sikre at alle data (begge tilvekstnumre) på filmen stemte med originalen, og at selve avfotograferingen teknisk sett var den beste mulig i henhold til originalens tilstand. Ved eventuelle feil ble eksponeringen luket ut (ved å hulle ut filmen) og bildet avfotografert på nytt. Filmene ble deretter returnert til NBR der de lagres som NBRs eiendom. I følge avtalen med NBR kan bildene på masterfilm gjøres tilgjengelig for forskning og dokumentasjon hos NBR. Ellers beholder eierinstitusjonene alle rettighetene til bildematerialet sitt i henhold til gjeldende regler og praksis for opphavsrett til fotografier.

Digitalisering

Digitaliseringen ble utført på to måter. En del av bildene, dette gjelder spesielt de første samlingene som prosjektet behandlet, ble digitalisert av NBR. Først på slutten av det første driftsåret (2000) fikk prosjektet en bevilgning fra Kulturnett Norge for innkjøp av et digitalt kamera. Etter en totalvurdering på bruk av skanner og kamera valgte prosjektet online-kameraet ProgRess 3012 fordi materialet som skulle digitaliseres var av varierende art. Samlingene inneholdt både positiv- og negativglassplater, eldre positiver, nitratfilm og annen type negativer i forskjellige formater og en del store positiver som ikke kunne skannes inn med en vanlig bordskanner. Med ProgRess kunne man digitalisere all type materiale med godt resultat. (teknisk data: 12 bits fargekanal, høyeste resolusjon 4491x3480 piksel)

Bildene ble digitalisert med ca 3000 piksel på lengste side, bitdypde 8 for gråskala, 12 bit og fargeprofil RGB for fargemateriale og glassplater (som ble lagret i gråskala) og med punktoppløsning på 300 ppi direkte fra originalene. Bildefilene ble da ca 4-7 MB i størrelse (gråskala). For å sikre et best mulig resultat ved fremtidig bruk av bildene, gjorde prosjektet svært få justeringer på bildefilene. Adobe Photoshop 5.5 og 6.0 ble i noen tilfeller benyttet til korrigerende justeringer på nivåer, kurver og kontrast hvis dette var nødvendig. Bildene ble dermed ikke estetisk korrekt, men gir større muligheter for den fremtidige brukeren til å justere bildene etter behov. TIFF filene ble ikke korrigert i det hele tatt.

Bildene ble lagret i tre formater:

- TIFF
- JPG
- BMP

TIFF som ikke komprimerende fil for lagring av det digitaliserte materialet som masterkopi. Som TIFF- filer er de digitale bildene lagret med all den informasjonen som digitalisering med den valgte resolusjon og oppløsning kunne skape fra originalene. Slike bilder kan senere behandles i Photoshop eller et annet bildebehandlingsprogram etter behov.

JPG formatet for daglig bruk i institusjonene. JPG-filene kan brukes direkte i de fleste trykksaker. Det er også enkelt å gå ned i oppløsningen hvis 300 ppi skulle vise seg å være for høyt. JPG-filene kan også printes ut med fotografisk kvalitet ved hjelp av en blekkskriver som egner seg til formålet. Bildefilene har en dokumentstørrelse på A4 og kan også interpoleres opp til A3 uten at bildekvaliteten går betydelig ned. Datautskrifter med god fotografisk kvalitet kan henges ut på institusjonenes utstillinger. På denne måten reduserer man unødvendig slitasje på originalmaterialet. Originalene kan nå lagres i hvilende arkiv.

BMP formatet for bruk i dataregistrering i WinRegimus. Størrelsen på alle bildefilene ble minsket slik at de passer i WinRegimus- skjemaet ved hjelp av Photoshops automatiserte prosedyrer.

Til slutt ble bildemappene delt i logiske enheter og samlingene brent på CD-plater. Tre kopier av hver CD ble laget fordi bildefilene av plasshensyn ikke kunne lagres på disk i prosjektet. To av CD-ene ble lagret i prosjektet, den ene som bruks-CD og den andre som sikkerhetskopi. Den tredje ble sendt til eierinstitusjonen. CD-ene har en tendens til å slites ut, og når dette skjer kan institusjonene henvende seg til FFK /

Finmarksbiblioteket for å få tilsendt en ny CD eller DVD etter nærmere avtale. Videre skal det etter avtale med IT avdelingen i FFK legges en sikkerhetskopi av TIFF-filene på tape. Denne skal lagres i brannsikket skap ved FFK sentraladministrasjonen. En tilsvarende kopi skal oversendes NBR.

Grunnen til at prosjektet ønsket å bruke ressurser på å digitalisere selv var at man anså denne typen kompetanse som nødvendig å ha i fylket også i fremtiden. Å investere i slik kunnskap og utstyr er med andre ord fremtidsrettet. Bruk av digitale bilder og CD-plater i formidling av fotografier gjør disse lettere tilgjengelig og mer synlig både lokalt og regionalt. FFK/ Fylkesfotografen bør kunne tilby digitaliseringstjenester for lokale samlinger på lokalt nivå, også etter prosjektperioden.

Arbeid utført av institusjonene

Bildematerialet ble re-emballert i syrefrie konvolutter. All gammel emballasje ble byttet ut. I tillegg deltok aktørene aktivt i organisering, utvelgelse og tilrettelegging av bildemetrialet i samarbeid med prosjektet.

Det største og mest tidkrevende arbeidet ved institusjonene er dataregistrering av materialet. De fleste museene hadde før prosjektet startet investert i WinRegimus, og prosjektet valgte derfor å benytte dette som et felles registreringsprogram for samlingene. Vardø museene hadde et selvutviklet feltbasert datasystem som de valgte å beholde. Når prosjektet besøkte institusjonene gikk man gjennom dataregistreringsrutinene hos de enkelte og ga veiledning i bruk av programmet. Mulige feil i registreringene ble rettet opp. Det har vist seg at selv om personalet i de forskjellige institusjonene har vært på samme WinRegimus- kurs, var det store variasjoner i hvordan bildene ble registrert i basene. Prosjektet ga derfor en del felles føringer for dataregistrering.

Det største historielaget, Hammerfest Historielag, investerte i WinRegimus og fikk en kort instruksjon om bruk av programmet. Prosjektet støttet og oppfordret aktører som var i startfasen i dataregistrering til å samarbeide med institusjonen som allerede hadde etablerte rutiner nettopp i dette arbeidet. For eksempel oppfordret prosjektet Hammerfest Historielag til å søke støtte til dataregistrering fra Gjenreisningsmuseet. Den minste samlingen, Båtsfjord biblioteks bildesamling, ble dataregistrert i Finmarksbibliotekets base. Investering i egen WinRegimus-base på grunn av 25 originalbilder hadde ikke tjent hensikten.

Institusjonene generelt har for lite kapasitet til dataregistrering og det kommer til å ta sin tid før alt materialet prosjektet har behandlet er ferdig registrert ute i institusjonene. På den andre siden har prosjektet satt fokus på bildesamlinger hos de enkelte aktørene og inspirert disse til å bruke mer tid og ressurser i nettopp dette arbeidet. Bildesamlinger blir ikke mer tilgjengelig for institusjonene bare ved digitalisering; bildene på CD-plater kan ikke brukes på en fornuftig måte uten at data til materialet også lett kan hentes fram. Dataregistrering må også være på plass før publisering i GalleriNor. Bilder som skal inn i GalleriNor må aktørene velge ut selv.

18. Hammerfest Historielag (hfhl00133009)

19. Guovdageainnu
Gilisilju/Kautokeino
Bygdetun

20. Måsøy Museum

21. Vadsø Museum,
Ruija Kvenmuseum

22. Deanu Musea/Tana
Museum

23. Finmarksbiblioteket

3. RESULTATER

I alt besøkte prosjektet 21 museer og andre institusjoner/eiere med samlinger i 16 kommuner. Originalmateriale datert mellom 1850-1950 fra 19 samlinger ble sikkerhetskopierte og digitalisert i sin helhet. Det ble produsert 55 masterfilm, som inneholder ca 20 000 sikkerhetskopierte bilder, og digitalisert i overkant 20 000 fotografier.

I tillegg har man fått økt kompetansenivået i de enkelte institusjonene. For eksempel når personalet i museene tidligere ikke kunne skille originalbilder fra reproduserte bilder kan de nå klassifisere innkommende bilde-materiale med større sikkerhet. I tillegg til dette vet de hvordan materialet skal behandles og oppbevares.

Finnmark fylke står i en særstilling i landssammenheng ved at det i dette fylket har vært produsert langt færre bilder enn i det øvrige land. I tillegg ble store deler av arkivmaterialet som befant seg i fylket under andre verdenskrig ødelagt som følge av krigshandlinger. Det som finnes av gjenværende originalmateriale i fotosammenheng har vært til dels dårlig lagret og man stod i fare for å få ødelagt verdifull dokumentasjon før prosjektets start.

Gjennom prosjektet «Fra asken til Internett - fotobevaring i Finnmark» har Finnmark fylke nå fått et atskil-lig bedre utgangspunkt for å dokumentere sin egen historie gjennom kopi av autentisk og lett tilgjengelig digitalisert billedmateriale.

De enkelte institusjonene er nå i høyere grad i stand til å organisere og bevare billedsamlingene sine. Samarbeidet mellom fylkesfotograf og museene har forsterket seg som følge av prosjektets gjennomføring. Originalmateriale er organisert og ivaretatt på en betryggende måte ved at dette nå oppbevares i hvilende arkiv.

Prosjektet har vakt stor oppmerksomhet så vel i Norge som i utlandet og prosjektleder har ved flere anledninger vært invitert til å forelese om prosjektet og de erfaringer som er vunnet gjennom dette arbeidet.

Fra asken
til internett

MÅSØY MUSEUM

Billedtekster

SIDE 2

1: Fra Finnes på Ingøy tidlig på 1900-tallet. Marie Monsaas (med papegøyen på hånden) var nessekonge på Finnes ca.1900-35. Hun kom opprinnelig fra Kristiansund sammen med mannen, jekteskipperen Monsaas. Men, han døde like etter at de kom til Ingøy. Marie drev fiskebruket og handelen med innleide bestyrere.

Bildet må være etter 1905 ettersom vi ser bilde av det norske flagget. Norge var ikke lenger i union med Sverige. Legg også merke til det amerikanske flagget som henger like i overkant av det norske.

Idag, 2003, bor det ikke fastboende i Finnes.

Vi ser fra venstre: Bestyreren ved fiskebruket, Marie Monsaas, en tjenerinne og de tre neste personene var fra Steinvika, like i nærheten. Kanskje de også arbeidet for Marie Monsaas.

Foto: i Rolf Lyders fotoalbum

SIDE 4

2: Tollbugata i Vadsø. På toppen av bakken ser vi Amtmannsboligen. Bildet er tatt i 1891.

Fotograf: Jørgen Wickstrøm

3: Båter ved Vardø havn på begynnelsen av 1900-tallet.

Fotograf ukjent.

4: Sorenskriver og ligningssjef Henrik Nilssen (sitter bak mannen som skjenker drikke til gutten) fra Nesseby på utflukt på Vadsø øy antagelig med familien sin. Legg merke til tjenestepiken til høyre. Bildet er tatt mellom 1910-1920.

Fotograf ukjent.

5: Kurslederen, og senere husflidskolerektoren, Anny Haugen sammen med ivrige vevere på Lakselv Ungdomslags lokale i 1939. De andre er Aslaug Bye, Gunvor Gustavsen, Solveig Isaksen (g. Pedersen), Astrid Pedersen, Lillian G. Petterson, Ovidia Skallebø og Gyda fra Nordvågen.

Fotograf: Oswald Petterson, Oswald og Lillian Pettersons album

SIDE 8

6: Interiør i Hatles manufakturforretning i Husbygården på Sandsletta i Berlevåg hvor Trygve Daldorff var bestyrer. Skolevenninnene Agnes Nilsen (til venstre) og Aase Schanche i lag med lærer Erling Einang ved disken ca.1923. *Ukjent fotograf. Foto gitt av Aase Forbergskog.*

7: Bildet er fra en samling på 178 bilder som er tatt i forbindelse med Boligundersøkelsen i Tana kommune i 1950. Undersøkelsen ble organisert av Boligdirektoratet, Brente Steders Regulering i samarbeid med gjenreisningsnemnda og fylkesreguleringsarkitekten.

Kjøkken i et gjenreisningshus i Masjok. Eier av huset i 1950; Alfred Børresen

8: Sorenskriver og ligningssjef Henrik Nilssen fra Nesseby (til høyre) og antagelig sorenskriver Arne Aas har røykepause foran peisen. Bildet er tatt mellom 1910-1920.

Ukjent fotograf.

9: Bildet er fra en samling på 146 bilder som er tatt i forbindelse med Boligundersøkelsen i tidligere Sørøysund kommune i 1950.

Undersøkelsen ble organisert av Boligdirektoratet, Brente Steders Regulering i samarbeid med gjenreisningsnemnda og fylkesreguleringsarkitekten Stue/kammers i et gjenreisningshus.

SIDE 10

10: Stedet og fotograf ukjente.

11: Garnbøting, Kautokeino. Antagelig fra 1940-tallet. *Fotograf ukjent.*

12: På kaia i Finnkongkeila på begynnelsen av 1900-tallet. Bildet eies av Birger Persen. *Fotograf ukjent.*

13: Bildet er fra Johanna Storrønnings album, der hun har skrevet følgende tekst til bildet: Ellen Kemi sovende mot storreinen mens flokken hviler. Når storreinen reiser seg, våkner også hun. Kokkjävve, Kautokeinovidde. Johanna Storrønning var avdelingssykepleier på Talvik Barnekoloni på 1930-tallet og bildet er tatt under hennes opphold i Talvik.

SIDE 14

14: Fra Johanna Storrønnings album. I albumet står følgende tekst til bildet: Storvannet ved Jordanberget. Talvik, Finnmark. Også dette er tatt på 1930-tallet, hvor Storrønning arbeidet på Talvik Barnekoloni.

15: Fly og soldater *Fotograf: Paul Karlsen*

16: Bjørn skutt i januar 1911. *Fotograf: G. Soot*

17: Gruppebilde av Båtsfjord blanda kor på stevne i Vardø 1952, stilt opp med hvite sangerluer. *Fotograf ukjent.*

SIDE 18

18: Hammerfest Turn og Idrettsforenings turntropp fotografert i Hammerfest på begynnelsen av 30-tallet. Stående i midten: Erling Angel Olsen og Odd Engstad. De øvrige fra venstre: Fritz Dyring, Erling Moen Hansen, Oluf Olaussen, Johan Ingebrigtsen og Håkon M. Olsen.

Fotograf ukjent.

19: Eldre ektepar, Kautokeino. *Fotograf ukjent.*

20: Mafjord på Ingøy omkring 1960. Barn fra Mafjorden og Vikran har tatt turen opp på Ingafjellet der de sitter på en varde. I Mafjorden og Vikran bodde mange store barnefamilier. Det var fiskebruk, butikk og posthus i Mafjorden til først på 1960-tallet. Barna gikk på skole og bodde på skoleinternatet på kirkestedet Inga. I helgene gikk de hjem, en distanse på omlag 5 km. I dag bor det ikke fastboende i Mafjorden.

Foto: i Rolf Lyders fotoalbum

21: Jegere på fjell. Fra venstre: Mathis Jon Aikio, Grasbakken, Henrik Hansen, Nyelv, Samuel Ole Iversen, Hans Iversen (foran) og lengst til høyre Mathis Iversen, Barsnes (far til Samuel Ole og Hans)

Bildet eies av Tormod Larsen, Vadsø.

22: Stedet og fotograf ukjente.

23: Johan Oskar Grasmø var prest i Vardø 1910-1920. Han var en ivrig fotograf og etterlot seg en verdifull samling glassnegativer (ca. 665), som oppbevares ved Finmarksbiblioteket i dag.